

Riktlinjer för förordnanden av offentliga biträden när ingen särskild har begärts, s.k. fria förordnanden

Innehåll

1.	Inledning	2
1:1	Allmänt.....	2
1:2	Rättslig reglering.....	2
2.	Uppdragslistan	3
2:1	Listan är uppdelad på tre olika <i>uppdragstyper</i> :	4
2:2	Listans geografiska indelning	4
3.	Uppgifter som ska lämnas för bedömning av en jurists lämplighet för uppdrag som offentligt biträde	5
4.	Beslutets ikraftträdande.....	5

Revisionshistorik

Datum	Beskrivning	Författare
2026-01-26	Beslutad version lagman Lennart Furufors	

1. Inledning

1:1 Allmänt

När part har begärt ett visst offentligt biträde förordnas personen, om personen är behörig och det inte finns särskilda skäl mot det. I fall där offentligt biträde bör förordnas och ingen särskild begärts eller saknar behörighet talar man om ”fria förordnanden”.

Syftet med dessa riktlinjer är att de fria förordnandena, med beaktande av vad lag föreskriver och det geografiska området, ska fördelas så rättvist som möjligt. Såsom framgår av lag nedan ska en lämplighetsbedömning göras, varför någon absolut rätt till dessa uppdrag inte föreligger. Som en konsekvens av detta finns det heller inte någon turordning.

Frågan om vem som är särskilt lämplig avgörs i varje enskilt fall av den ansvariga domaren.

1:2 Rättslig reglering

Lagen (1996:1620) om offentligt biträde, 5 och 5 a §§:

5 § Till offentligt biträde förordnas en advokat, en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan person som har avlagt de kunskapsprov som krävs för behörighet till domaranställning. Endast den som på grund av sina kunskaper och erfarenheter och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget får förordnas.

Om den enskilde har föreslagit en person som är behörig, ska den personen förordnas om det inte finns särskilda skäl mot det.

Bestämmelserna i 26 § första och andra styckena och 27–29 §§ rätts-hjälpslagen (1996:1619) om entledigande och byte av rättshjälpsbiträde samt om ersättning till rättshjälpsbiträde tillämpas i fråga om offentligt biträde.

5 a § Ett offentligt biträde får inte utan tillstånd sätta någon annan i sitt ställe.

Prop. 2024/25:195 sid 16n:

Även systematiska skäl talar för att skärpa behörighetskraven generellt. Redan i dag särregleras behörighetskraven för offentliga biträden i flera fall. Exempelvis får endast den som på grund av sina kunskaper och erfarenheter och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget förordnas som offentligt biträde för den unge i mål och ärenden enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), se 39 §. Det ställs också upp särskilda behörighetskrav för andra typer av rättsliga biträden, som målsägandebiträden, offentliga försvarare och särskilda företrädare för barn. Det finns inte några sakliga skäl till att det ska ställas lägre krav på ett offentligt biträde än på andra biträden som bekostas av statliga medel.

Sid 60, samma prop., angående borttagandet av andra stycket i 39 § LVU (*Till offentligt biträde för den unge får endast den förordnas som på grund av sina kunskaper och erfarenheter och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget*):

Det hittillsvarande andra stycket tas bort som en följd av att det införs särskilda behörighetskrav för offentliga biträden i 5 § lagen (1996:1620) om offentligt biträde. De särskilda behörighetskraven innebär att endast den som har en juristexamen eller motsvarande äldre examen och som på grund av sina kunskaper och erfarenheter och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget får förordnas som offentligt biträde. Kraven på kunskap, erfarenhet och särskild lämplighet motsvarar de krav som hittills gällt vid förordnande av offentligt biträde för den unge enligt denna paragraf (prop. 2020/21:35, s. 33–34). Ändringen innebär att det nu även krävs juristexamen eller motsvarande äldre examen samt att motsvarande behörighetskrav införs för offentliga biträden som förordnas för vårdnadshavaren.

Prop. 2020/21:35, s. 33–34:

Kravet på att den som ska förordnas även i övrigt ska vara särskilt lämplig för uppdraget innebär att rätten vid lämplighetsbedömningen ska ta hänsyn även till andra omständigheter än relevanta kunskaper och erfarenheter. Det offentliga biträdet bör ha förmåga att sätta sig in i den unges situation och att kunna kommunicera med den unge på ett lättförståeligt och anpassat sätt. Dessutom bör uppdraget utövas så att barnets bästa sätts i främsta rummet och – i den mån som förutsättningar finns för det – hänsyn tas till den unges egen vilja. Kravet på att biträdet även i övrigt ska vara särskilt lämpligt innebär också att om det tilltänkta biträdet förvisso uppfyller kraven på kunskap och erfarenhet men har uppvisat dåligt omdöme eller agerat olämpligt, bör han eller hon inte förordnas. Lämplighetskraven gäller även när ett gemensamt biträde förordnas för den unge och dennes vårdnadshavare förvisso uppfyller kraven på kunskap och erfarenhet men har uppvisat dåligt omdöme eller agerat olämpligt, bör han eller hon inte förordnas.

2. Uppdragslistan

På en uppdragslista upptas samtliga med föreskriven behörighet (fortsättningsvis benämnda jurister) som anmält intresse och som har sin verksamhet inom domstolens domkrets. Uppdragslistan används som ett hjälpmedel för att välja ett offentligt biträde, när det gäller de fria förordnandena. Av listan framgår vilka som vill förordnas endast som offentligt biträde och vilka som dessutom åtar sig uppdrag som ställföreträdare.

För varje fritt förordnande sker en markering. Om juristen tackar nej medför det också en markering. Om juristen inte nås, sker dock ingen markering. Ett förordnande som bygger på att en part begärt en särskild jurist medför givetvis inte att någon markering görs.

Om en jurist tidigare varit förordnad i mål rörande samma person, kommer den personen att förordnas, om det inte föreligger skäl mot det.

Vid förordnanden som avser en s.k. psykiatrirunda förordnas i möjligaste mån samma jurist.

Uppdragslistan utgör inget hinder mot att förordna en lämplig jurist som inte finns med på listan. Det är domaren i varje enskilt mål som har det *avgörande* inflytandet över vem som förordnas.

Varje jurist som är uppförd på uppdragslistan ansvarar själv för att kontaktuppgifterna i listan är korrekta. Om något på listan synes felaktigt eller om en jurist vid flera tillfällen avböjt uppdrag eller inte svarat ska den som är ansvarig för listan underrättas. Har någon tackat nej till förordnanden eller inte svarat på förfrågan vid flera tillfällen i följd kan den juristen komma att avföras från listan.

En jurist som utesluts ur samfundet eller flyttat verksamhetsställe kommer att avföras från listan.

Vid *substitution* är det viktigt att tänka på att om ett offentligt biträde sätter någon annan i sitt ställe ska även den juristen uppfylla de särskilda kraven, något som bör övervägas innan tillstånd inhämtas enligt 5 a § ovan.

2:1 Listan är uppdelad på tre olika *uppdragstyper*:

Uppdragstyp	Används för
Tvångsvård av unga (inkl. skyddat boende) och missbrukare	Uppdrag i mål enligt LVU, LVM och LSB
Tvångsvård av unga under 15 år	Uppdrag som offentligt biträde tillika ställföreträdare i mål enligt LVU
Psykiatrimål	Uppdrag i mål enligt LPT och LRV

2:2 Listans geografiska indelning

Utgångspunkten är att domstolen ska utse ett biträde som är verksamt i närheten av där den enskilde bor eller annars vistas, dvs. biträdet ska ha ett mottagningskontor inom respektive område. En sökning på listan ska i första hand göras på den aktuella uppdragstypen i det enligt ovan indelade område där den enskilde bor eller vistas. Det är inte tänkt att jurister ska tilldelas fler mål genom att förekomma på flera listor.

Listan, när det gäller *tvångsvård*, är uppdelad på *fyra områden* inom domkretsen:

Geografisk indelning	Område
Nordvästra Dalarna	Älvdalens, Malung-Sälens, Gagnefs, Orsa, Mora, Vansbro, Rättviks och Leksands kommuner
Sydöstra Dalarna	Falu, Borlänge, Sätters, Hedemora, Avesta, Ludvika och Smedjebackens kommuner
Gästrikland	Gävle, Sandviken, Hofors och Ockelbo kommuner
Hälsingland	Bollnäs, Hudiksvall, Nordanstig, Ovanåker, Söderhamn och Ljusdal kommuner

För uppdragstypen *psykiatrimål* är listan uppdelad på *fyra sjukhus*:

Psykiatrirunda	Område
Gävle sjukhus	Gävle, Sandviken, Hofors och Ockelbo kommuner
Hudiksvalls sjukhus	Bollnäs, Hudiksvall, Nordanstig, Ovanåker, Söderhamn och Ljusdal kommuner
Säters sjukhus	Falu, Borlänge, Säters, Hedemora, Avesta, Ludvika, Gagnefs och Smedjebackens kommuner
Falu lasarett	Falu och Borlänge kommuner

Detta innebär vid en sammanläggning av uppdragslistan med den geografiska listan och psykiatrilistan, att vi har tolv olika listor.

3. Uppgifter som ska lämnas för bedömning av en jurists lämplighet för uppdrag som offentligt biträde

- **Advokat** inom domkretsen
 - o Namn och kontaktuppgifter
- **Biträdande jurist** vid advokatbyrå ska vara notariemeriterad eller ha *minst ett års* erfarenhet av arbete på advokatbyrå efter examen
 - o Namn och kontaktuppgifter
- **Jurist** som inte arbetar på advokatbyrå
 - o Namn och kontaktuppgifter
 - o Examensbevis från juristprogrammet
 - o Ev. intyg om genomförd notarietjänstgöring
 - o Redovisning av relevant arbetslivserfarenhet inom aktuellt rättsområde
 - o Bevis om ansvarsförsäkring

4. Beslutets ikraftträdande

Detta beslut ersätter med omedelbar verkan tidigare beslut om frågor gällande tilldelning av uppdrag som offentligt biträde eller ställföreträdare.
